

DE SAMMEN HÆNGENDE BÅND FORDOMME

AFSNIT A - ARBEJDSSPØRGSMÅL
AFSNIT B - CITATER TIL DISKUSSION
AFSNIT C - REFERENCER

Udarbejdet af

Professor Dominique Bouchet

Institut for Marketing og Management
Syddansk Universitet
dom@sam.sdu.dk

AFSNIT A:
ARBEJDSSPØRGSMÅL

01	Hvad forstår du/I ved fordomme, stereotyper, stigmatisering og racisme? Hvilke faktorer kan forklare disse fænomener 1) på det individuelle plan 2) på det samfundsmæssige niveau?
02	Hvorfor er det samfundsgavnligt, når samfundsborgerne forholder sig kritiske til det, de selv mener?
03	Hvordan kan det være, at mennesker så ofte ender med at tage mere afstand fra andre end nødvendigt?
04	Findes der tilhørsgrupper uden negative referencegrupper at kontrastere med? Diskutér konsekvenserne af dit svar for integrationsarbejdet.
05	Forhold dig/jer til udsagnet: Sociologisk og historisk set er det racismen, som skabte racerne og ikke omvendt.
06	Hvilke argumenter er der for at sige, at det i dag er mere passende at bruge ord som fremmedfjendsk og fremmedangst end at bruge ordet racisme?
07	Analysér scenen fra musikforretningen. Hvorfor tror du, manden siger det, han siger? Hvorfor tror du, der gik et par dage, før Marina forstod, hvad det var, der var sket i forretningen?
08	Hvad kan forklare, at den fremmedfjendske næsten ikke kan udnytte muligheden for at reflektere over sine oplevelser?
09	Hvad adskiller en racist, en konformist og en medløber, og har de noget til fælles?
10	Hvad mente Raymond Aron, da han udtalte, at racisme er de fattiges snobberi?
11	Under nazistyret blev jøderne gradvist berøvet alle deres relevante klasseidentiteter og stod tilbage alene med en påklistret jødisk identitet – og blev således berøvet en personlig identitet. Hvad var det udtryk for? Hvad kan forklare, at det forholdt sig sådan? Hvorfor er det problematisk for såvel hele samfundet som for jøderne dengang?
12	Hvordan kan integrationsarbejdet bidrage til, at indvandrere ikke bliver fornægtet deres individualitet, særhed, frihed og ansvar?
13	Analysér scenen i toget. Hvorfor taler de to veninder ikke dansk sammen? Hvilke argumenter kan man bruge for og imod deres valg? Hvorfor tror du/I, damen griber ind i samtalen, som hun gør? Hvad bruger Dominique Bouchet scenen til i filmen? Hvad kan udledes af Bouchets og dine overvejelser om integrationsarbejdet?
14	Analysér hjemmehjælper-casen. Hvilke konsekvenser for integrationsarbejdet drager du af din analyse?
15	Hvordan kan man identificere og udrydde egne fordomme i forhold til eksempelvis klienter, kolleger, interessenter, samarbejdspartnere eller andre faggrupper? Hvorfor er det vigtigt at gøre det?

16	Hvad er hovedessensen i begrebet "den refleksive tænkning"?
17	Diskuter udsagnet: I integrationsarbejdet gælder det om at forstå, at fordomme nærmest er uundgåelige, men at man kan tage udgangspunkt i dem på en konstruktiv måde for bedre at kunne håndtere integrationsproblemerne, for bedre at kunne udføre sit arbejde som integrationsmedarbejder.
18	Hvorfor er det ikke nok med gode intentioner og en positiv indstilling?
19	Hvorfor er det i integrationsarbejdet anbefalelsesværdigt at tilstræbe en systematisk analyse eller kortlægning af relationer? Gælder det såvel for den enkelte medarbejder som for hele den gruppe af medarbejdere, som yder en sammenhængende indsats?
20	Socialpsykologen Mark Snyder fra University of Minnesota, Minneapolis i USA, konstaterede, at de kvindelige studerende, han havde bedt om at lave nogle telefoninterviews, fik en meget mere negativ opfattelse af dem, de havde i røret, når de havde set et billede af en overvægtig person, som Snyder påstod var et billede af den person, den kvindelige studere skulle interviewe i telefonen. Ikke nok med det, interviewerne opførte sig på en mere ubehagelig måde under samtalen. (M. Snyder in <i>Advances in Experimental Social Psychology</i> , vol. 18 (1984), pp. 247-305 & vol. 25 (1992), pp. 67-114). Hvad siger det dig?
21	Hvad kaldes hyper-cathexis?

AFSNIT B:

CITATER TIL DISKUSSION

22	<p>"Nå, men for at vende tilbage til det jeg kom fra, så synes jeg ikke, ud fra det jeg har fået fortalt, at disse folk på nogen måde er barbariske eller vilde, men vi har det jo med at kalde alt, hvad der er anderledes, end det vi selv er vant til, for barbari. Vi har tilsyneladende ingen anden målestok for sandhed og fornuft end det forbillede og den opfattelse, vi får gennem skik og brug og den almindelige mening i det land, vi bor i. Der har man altid den helt rigtige religion, den helt rigtige forfatning, den helt rigtige og fuldkomne anvendelse af alle ting."</p> <p>Michel de Montaigne. <i>Essays. Første bog.</i> På dansk ved Else Henneberg Pedersen. København: Gyldendal. 1998 (1580), ss. 228-229.</p>
23	<p>"Den demokratiske tidsalders menneske viser den stærkeste modvilje mod at adlyde sin nabo, som er en ligemand; han nægter at gå med til, at han kan have mere indsigt end han selv. Han tror kun lidt på sin ligemands retfærdighedssans og under ham ingen magt. Han frygter og foragter ham og griber enhver lejlighed til at lade ham føle den afhængighed, som de begge står i til samme herre. Enhver centralmagt, som er opmærksom på disse instinkter, vil elske og begunstige ligheden. For ligheden bidrager i høj grad til at lette dens virke, den udvider og befæste dens magt."</p> <p>Alexis de Tocqueville. <i>Lighed og frihed.</i> Uddrag af "Demokratiet i Amerika" ved Poul A. Jørgensen. Haarby: Forlaget i Haarby. 1978 (1840), s. 153.</p>
24	<p>"Magt i betydningen herskesyge, domination, er en forvrængning – jævnfør ordets oprindelse: perversion – af individets potens, ligesom seksuel sadisme er forvrængning af seksuel kærlighed."</p> <p>Erich Fromm. <i>Flugten fra friheden.</i> København: Hans Reitzel. 1991(1941), s. 121.</p>

<p>25</p>	<p>”En fremmedgruppe er netop den tænkte modsætning til egengruppen, som denne behøver for at sikre sin selvidentitet, sin sammenhængskraft, sin indre solidaritet og følelsesmæssige tryghed. Beredvillighed til at samarbejde inden for gruppens rammer forudsætter da også en forankring i en afvisning af et samarbejde med en modstander. Det virker, som om frygten for vildmarken er en forudsætning for, at vi kan føle os trygge. De idealer, som understøtter dette, er blandt andet solidaritet, gensidig tillid og det, man med den franske sociolog Émile Durkheim, kan kalde ’sammenhængsfølelse’ eller ’fælles bånd’. Altså noget nær sådan, som man vil forvente, at medlemmerne af en ideel familie opfører sig over for hinanden, og kærlige og omsorgsfulde forældre behandler deres børn”.</p> <p>Zygmunt Bauman & Tim May. <i>At tænke sociologisk.</i> Oversat af Tom Bøgeskov. København: Hans Reitzels Forlag. 2003(2001), ss. 47-48.</p>
<p>26</p>	<p>”En antisemit er et menneske, der er bange. Ikke for jøderne, ganske vist: men for sig selv, for sin samvittighed, for sin frihed, for sine instinkter, for sit ansvar, for ensomheden, for forandringer, for samfundet og for verden; for alt, bortset fra jøderne (...) Ved at bekende sig til antisemitismen, vælger han ikke blot en mening, han vælger sin personlighed. Han vælger stenens permanens og u-igennem-trængelighed, den komplette u-ansvarlighed (...) Jøderne er kun en undskyldning: andre steder bruges de sorte som undskyldning, eller de gule. Deres blotte eksistens får antisemitten til at kvæle sin begyndende angst ved at overbevise sig om, at der altid har stået en plads netop til ham i verden, at den ventede på ham, og at han pr. tradition har ret til den. Antisemitisme er med andre ord angsten for den menneskelige situation.”</p> <p>Jean-Paul Sartre. <i>Réflexions sur la question juive.</i> Paris: Gallimard. 1954, ss. 62-64. (Her oversat af DB fra fransk original)</p>
<p>27</p>	<p>”Hvad enten man er et rovdyr, kommensal eller parasit, så er det den følelsesmæssige ligegyldighed, der tillader tilintetgørelse af den anden. Og denne ligegyldighed kan forklares med, at de forskellige dyr lever i ukommunikérbare verdener. Vores menneskeverden er så forskellig fra ottearmede blæksprutters, at vi har svært ved at vænne os til tanken om, at disse dyr tænker, opstiller problemer, finder løsninger og knytter sig til deres unger. Vi er altså i stand til at gennemføre dem med en pil, som man ville gøre det med en træklods, vende vrangen ud af deres skind, banke dem for at gøre deres kød mørkt og tilberede dem med allerbedste samvittighed. Men hvis det er sandt, at vi er den levende art, som har bedst adgang til ’teorien om den anden’, til måden, hvorpå den anden forestiller sig sin verden, så tager voldeligheden altså sit udgangspunkt i intolerancen, det vil sige i den manglende evne til at træde ud af sin egen forestillingsverden.”</p> <p>Boris Cyrulnik. <i>Følelse og samfund.</i> Oversat af Christian Yde Frostholt. København: Borgen. 1995 (1993), ss.118-119.</p>
<p>28</p>	<p>”De tilhører underordnede grupper, forvist til forfordelte og ringe territorier helt på bunden af det symbolske nabolagshierarki med boligforhold, der er des mere stigmatiserende som den smædende diskurs om ghettoisering i Frankrig og den nedværdigende retorik om ’underclass’ i USA svulmer op og breder sig.”</p> <p>Loïc Wacquant. <i>Urban outcasts. A comparative sociology of advanced marginality.</i> Cambridge & Malden: Polity Press., s. 159. (Oversat af DB fra engelsk original)</p>
<p>29</p>	<p>”Af alle ting er den sunde sans det, som er mest retfærdigt fordelt; for hver og en mener at være så vel forsynet dermed, at selv de, der er sværest ved at stille sig tilfreds i alt andet, ikke har for vane at ønske sig mere deraf, end de har.”</p> <p>René Descartes. <i>Om metoden.</i> København: Gyldendal 1994 (1637), første sætning. Selv plejer jeg at ”oversætte” det således: ”Stupiditeten behøver ikke at fordeles idet enhver, takket være sin andel, er overbevist om ikke at være offer for den.”</p>

AFSNIT C:
UDVALGTE REFERENCER

En længere bibliografi findes på Dominique Bouchets hjemmeside.

- Allemand, Sylvain and Dominique Schnapper.** 2000. *Questionner le racisme. Essai et anthologie.* Paris: Gallimard.
- Bataille, Georges.** 1972. *Den indre erfaring.* København: Rhodos.
- Bataille, Georges.** 2001 (1957). *Erotikken.* København: Gyldendals Bogklubber.
- Bauman, Zygmunt.** 2001 (1989). *Modernitet og holocaust.* København: Hans Reitzels Forlag.
- Bauman, Zygmunt and Tim May.** 2003 (2001). *At tænke sociologisk.* København: Hans Reitzels Forlag.
- Ben Jelloun, Tahar.** 1998. *Sig mig, far, hvad er racisme?* På dansk ved Frants Iver Gundelach. København: Per Kofod Forlag.
- Bluitgen, Kåre.** 2002. *Til gavn for de sorte. Om tilslørede øjne i den danske indvandrerebet.* København: Centrum.
- Camus, Albert.** 1966. *Breve til en tysk ven.* København: Gyldendal.
- Colas, Dominique.** 2004. *Races et racismes de Platon à Derrida. Anthologie critique.* Paris: Plon.
- Croizat, Jean-Claude and Jacques-Philippe Leyens.** 2003. *Mauvaises réputations. Réalités et enjeux de la stigmatisation sociale.* Paris: Armand Colin.
- Cyrulnik, Boris.** 1995 (1993). *Følelse og samfund. Menneskelivet mellem biologi og kultur (Les nourritures affectives, oversat af Christian Yde Frostholm).* København: Borgen.
- Delacampagne, Christian.** 2000. *Une histoire du racisme.* Paris: Le Livre de Poche / France Culture.
- Devine, Patricia G.** 1989. "Stereotypes and prejudice. Their automatic and controlled components." *Journal of Personality and Social Psychology* 56: 5-18.
- Dupuy, Jean-Pierre.** 1985. "Libre propos sur l'égalité, la science et le racisme." *Le Débat* 35: 35-45.
- Eibl-Eibesfeldt, Ireneäus.** 1976. *Kærlighed og had. I dyrs og menneskers adfærd.* København: Schultz.
- Eidheim, Harald.** 1969. "When ethnic identity is a social stigma." Pp. 39-57 in *Ethnic groups and boundaries. The social organization of culture difference*, edited by Fredrik Barth. Bergen: Universitetsforlaget.
- Fromm, Erich.** 1991 (1941). *Flugten fra friheden.* Oversat af Tamara Meldsted. København: Hans Reitzel.
- Goffman, Erving.** 1990 (1963). *Stigma. Notes on the management of spoiled identity.* London: Penguin.
- Helvétius.** 1973. *De l'esprit.* Verviers (Belgique): Gérard & Co.
- Johada, Marie.** 1978. "La fonction psychologique du préjugé racial." Pp. 81-112 in *Eléments de sociologie. Textes*, edited by Henri Mendras. Paris: Armand Colin.
- Juhl, Carsten.** 2007. *Globalæstetik. Verdensfølelsen og det kosmopolitiske perspektiv (Den Æstetiske Fordring III).* København: Billedkunstskolernes Forlag.
- Kertész, Imre.** 2002. *Kaddish for et ufødt barn.* København: Gyldendals Bogklubber.
- Lasch, Christopher.** 1985. *Det minimale selv.* København: Gyldendal.
- Lévinas, Emmanuel.** 1993 (1991). "Quelques réflexions sur la philosophie de l'hitlérisme." Pp. 113-124 in *Emmanuel Lévinas - Cahier de l'Herne.* Paris: Le livre de poche, Biblio Essais.
- Lévi-Strauss, Claude.** 1961. *Race et histoire.* Paris: Gonthier.
- Løgstrup, Knud Ejler.** 1993. *Solidaritet og Kærlighed og andre essays.* København: Gyldendal.
- Maalouf, Amin.** 1997 (1983). *Korstogene som araberne ser dem.* København: Gyldendal.
- Maupassant, Guy de.** 1944. "Diligencen." Pp. 11-94 in *Diligencen og andre fortællinger.* Oversat af Ole Vinding, edited by Guy de Maupassant. København: Forlaget Danmark.
- Mauss, Marcel.** 2001 (1924). *Gaven. Gaveudvekslingens form og logik i arkaiske samfund.* København: Samlerens Bogklub.
- Montaigne, Michel de.** 1998. *Essays. Første bog.* På dansk ved Else Henneberg Pedersen. København: Gyldendal.
- Morin, Edgar.** 1974 (1973). *Det glemte mønster: Den menneskelige natur.* På dansk ved Hans Peter Lund & Per Øhrgaard. København: Gyldendal.
- Morin, Edgar.** 1988 (1987). *Europæisk kultur. På vej mod en ny bevidsthed.* På dansk ved Jesper Tang. København: Gyldendal.
- Némirovsky, Irène.** 2006. *Storm i juni (Suite française).* København: Tiderne Skifter.
- Poli, Alexandra.** 2001. "Les jeunes face au racisme dans les quartiers populaires." Pp. 198-205 in *La différence culturelle. Une reformulation des débats. Colloque de Cerisy*, edited by Michel Wieviorka and Jocelyne Ohana. Paris: Éditions Balland.
- Poliakov, Léon.** 1976. *Le racisme.* Paris: Seghers.
- Sartre, Jean-Paul.** 1954. *Réflexions sur la question juive.* Paris: Gallimard.
- Savater, Fernando.** 1994 (1991). *Tanker fra en kannibal. En bog om etik (Ética para Amador).* København: Forum.
- Schnapper, Dominique and Sylvain Allemand.** 2000. *Questionner le racisme. Essai et anthologie.* Paris: Gallimard.
- Sibony, Daniel.** 1988. *Ecrits sur le racisme.* Paris: Christian Bourgois.
- Sibony, Daniel.** 1997. *Le racisme ou la haine identitaire.* Paris: Bourgois.
- Sloterdijk, Peter.** 2002 (2000). *Masse og foragt. Essay om kulturkampen i det moderne samfund. (Die Verachtung der Massen).* København: Samlerens Bogklub.
- Stenou, Katérina.** 1998. *Images de l'autre. La différence: du mythe au préjugé.* Paris: Seuil & Éditions UNESCO.
- Taguieff, Pierre-André.** 1987. *La force du préjugé. Essai sur le racisme et ses doubles.* Paris: La Découverte.
- Taguieff, Pierre-André (Ed.).** 1991a. *Face au racisme. Tome I. Les moyens d'agir.* Paris: La Découverte.
- Taguieff, Pierre-André (Ed.).** 1991b. *Face au racisme. Tome II. Analyses, hypothèses, perspectives.* Paris: La Découverte.
- Taguieff, Pierre-André.** 1997. *Le racisme.* Paris: Flammarion (Collection Dominos).
- Terray, Emmanuel.** 1985. "Face au racisme." Pp. 54-55 in *Magazine Littéraire.*

- Tevanian, Pierre.** 2007. *La république du mépris. Les métamorphoses du racisme dans la France des années Sarkozy.* Paris: La Découverte.
- Thielst, Peter.** 1987. "Om det er racisme interesserer mig ikke." P. 6 in *Information*. København.
- Tocqueville, Alexis de.** 1978 (1840). *Lighed og frihed. Uddrag af "Demokratiet i Amerika" ved Poul A. Jørgensen.* Haarby: Forlaget i Haarby.
- Wacquant, Loic J.D.** 2008. *Urban outcasts. A comparative sociology of advanced marginality.* Cambridge UK, Malden MA, USA: Polity Press.
- Werbner, Pnina and Tariq Modood (Eds.).** 1997. *Debating cultural hybridity. Multi-cultural identities and the politics of anti-racism.* London & New Jersey: Zed Books.
- Wieviorka, Michel (Ed.).** 1993. *Racisme et modernité.* Paris: La Découverte.
- Wieviorka, Michel (Ed.).** 1994. *Racisme et xénophobie en Europe. Une comparaison internationale.* Paris: La Découverte.
- Zimmermann, Daniel.** 2000 (1996). *Nouvelles du racisme ordinaire.* Paris: Le livre de poche.
- Zizek, Slavoj.** 2002. *Det skrøbelige absolutte – eller hvorfor er den kristne arv værd at kæmpe for?* København: Gyldendals Bogklubber.
- Zweig, Stefan.** 1948. *Verden af i gaar. En europæers erindringer.* København: Jespersen og Pios Forlag.